

Midtøsten – Nære Østen

•**Patriarken Abraham (ca. 2000 f.Kr.)**

- Regnes som stamfar til både jøder og arabere.
- Slår seg ned i Kanaans land etter Guds kall.
- Kjøper gravstedet Makpela i Hebron – det første jødiske eierskapet i landet.

•**Isak og Jakob (Israel)**

- Jakob får navnet *Israel* etter kamp med Gud.
- Får tolv sønner, stamfedre til Israels tolv stammer.

•**Josef i Egypt og Exodus**

- Jakob og sønnene bosetter seg i Egypt pga. hungersnød.
- Flere hundre år senere blir de undertrykt – utgangen (*Exodus*) under Moses ca. 1200–1400 f.Kr.

•**Inntog i Kanaans land**

- Under Josva inntar israelittene landet som ble lovet til Abraham.
- Mange folkeslag bodde der: kanaanitter, amoritter, jebusitter, filistene m.fl.
- Israelittene etablerer seg i landet – en prosess over flere hundre år.

Dommernes tid (ca. 1200–1000 f.Kr.)

- Desentralisert tid uten konge. Profeter og dommere ledet folket.
- Stadige konflikter med omkringliggende folkeslag – inkludert filisterne.

Tempelet i Jerusalem – Jødernes åndelige sentrum

Et vitnesbyrd om jødisk tilstedeværelse lenge før romerne

•Ca. 960 f.Kr.: Salomos tempel bygges

- Kong Salomo, sønn av David, bygger det første Tempelet på Moriah-fjellet.
- Det blir sentrum for jødisk tilbedelse og offerkult – der Paktens Ark plasseres.
- Jerusalem blir det ubestridte religiøse og politiske sentrum for det jødiske folk.

•586 f.Kr.: Tempelet ødelegges av babylonerne

- Kong Nebukadnesar inntar Jerusalem, tempelet brennes, og jødene føres i eksil.
- Jødernes eksil i Babylon varer i rundt 70 år – men troen og håpet består.

•538–516 f.Kr.: Tempelet gjenoppbygges

- Etter persernes seier over Babylon, lar Kyros jødene vende hjem.
- De bygger opp et nytt tempel – **Det andre tempelet** – enklere, men hellig.

Et senter for tro og nasjonal identitet

- I hundreår etterpå er tempelet samlingspunktet for jødisk liv.
- Tempelet beviser kontinuerlig jødisk tilstedeværelse i Jerusalem i over 1000 år – **før romerne kommer.**

Romertiden – Undertrykkelse og opprør (63 f.Kr. – 135 e.Kr.)

Jødernes liv i landet under romersk okkupasjon

•63 f.Kr.: Romerne annekterer Judea

- General Pompeius tar kontroll over Jerusalem.
- Jødene får en viss religiøs frihet, men landet styres av romerne.

•Herodes den store (37–4 f.Kr.)

- Innsatt av romerne som klientkonge.
- Gjenoppbygger tempelet i praktfull stil – men er ikke ansett som legitim konge blant jødene.

•6 e.Kr.: Judea blir romersk provins

- Styres direkte av romerske prokuratorer, bl.a. Pontius Pilatus.
- Økende misnøye og undertrykkelse blant folket.

66–70 e.Kr.: Det jødiske opprøret

- Jødene gjør opprør mot romerne.
- Tempelet i Jerusalem ødelegges i år **70 e.Kr.** av Titus.
- Hundretusener drepes eller tas til fange.

132–135 e.Kr.: Bar Kokhba-opprøret

- Jødene gjør nytt opprør under lederen **Simon Bar Kokhba**.
- I starten lykkes de med å etablere et uavhengig jødisk rike i 2–3 år.
- Keiser Hadrian knuser opprøret – **Jerusalem raseres og blir omdøpt til "Aelia Capitolina"**.
- Jødene forbys å bo i byen.
- Landet *Judea* får nytt navn: *Syria Palaestina* (for å utslette jødisk tilknytning)

Mange av jødene dør og resten flykter

Hvor dro jødene?

- **Til Nord-Afrika:** Alexandria, Kairo, Kartago
- **Til Midtøsten:** Babylon, Persia, Jemen
- **Til Europa:** Spania (Sefardiske jøder), Italia, Hellas

Senere til Øst-Europa: Polen, Litauen, Russland (Ashkenaziske jøder)

Livet i diasporaen

- Ble ofte tolerert, men levde med restriksjoner
- Forfulgt i perioder – f.eks. under korstogene og middelalderen

Bevarte identitet, språk, tro og håpet om å vende tilbake

👉 I over 1800 år ba jødene daglig: "Neste år i Jerusalem."

De vendte aldri landet ryggen.

✡️ Hva betyr *Sefardiske jøder*?

"**Sefardim**" (flertall av "Sefardi") betyr bokstavelig talt "**Spania**" på hebraisk (*Sefarad*).

• **Sefardiske jøder** er etterkommere av jødene som levde i **Spania og Portugal** før de ble utvist i 1492.

Mange flyktet til **Nord-Afrika, Tyrkia, Balkan, Midtøsten**, og senere **Nederland** og **Latin-Amerika**.

Kjennetegn ved sefardiske jøder:

• Snakket ofte **ladino** – et jødisk-spansk språk, tilsvarende jiddisch hos askenaser.

• Hadde egne religiøse skikker, bønnetoner og tolkninger av jødisk lov (halakha).

Var kulturelt og sosialt integrert i muslimske land i større grad enn jøder i Europa.

Jødernes liv under islamsk styre i middelalderen (ca. 700–1500)

Dette er viktig fordi:

- Det definerer jødernes stilling i det muslimske rike
- Viser kontrasten mellom muslimsk og kristen behandling av jøder

Forklarer hvorfor mange jøder levde i islamske områder – f.eks. i Spania, Marokko, Irak og Tyrkia – i tryggere kår enn i kristne land.

Jødene under islamsk styre:

- Ble ansett som *dhimmi* – "beskyttede folk" (sammen med kristne)
- Hadde rett til å utøve sin religion mot betaling av en egen skatt (*jizya*)
- Hadde egne ledere og domstoler, men var **annenrangs borgere**

Ble ofte tolerert, men tidvis diskriminert eller forfulgt.

 Viktige jødiske sentre i denne perioden:

- **Bagdad** – med store lærde og jødiske akademier
- **Kairo** – Geniza-arkivet dokumenterer aktivt jødisk liv
- **Spania (Al-Andalus)** – jøder deltok i vitenskap, filosofi, medisin og politikk under muslimsk styre
- **Konstantinopel / Det osmanske riket** – jødene fikk en viss frihet, særlig etter 1492

 Jødene levde i store deler av Midtøsten, Nord-Afrika og Spania – og bevarte tilknytningen til Jerusalem.

Dette viser **kontinuitet og overlevelse** i gamle kjerneområder.

Da Norge fikk egen grunnlov i **1814**, sto det i §2:

"Jøder er udelukkede fra Adgang til Riget."

Dette ble kjent som "**jødeparagrafen**", og gjaldt til den ble opphevet i **1851**, etter stor innsats fra bl.a. **Henrik Wergeland**.

§ 1. Kongeriket Norge er et fritt, selvstendig, udelelig og uavhengelig rike. Dets regjeringsform er innskrenket og arvelig monarkisk.

Kristent fiendebilde:

- Anklaget for å være “Gudsmordere”
 - Beskyldt for brødhøytid-blasfemi, ritualmord og pestspredning
 - Forfølgelser, pogromer og diskriminerende lover
- 🕊️ **Men jødene beholdt sin identitet:**
- Sterk familiekultur og religiøs praksis
 - Lærde miljøer i Polen, Litauen, Nederland og Italia
- Stadig drømmen: **“Neste år i Jerusalem”**

👉 Dette danner bakgrunnen for **sionismen** og kampen for å vende tilbake til landet de ble fordrevet fra.

👉 Norge gikk fra ekskludering til inkludering
men jødeparagrafen er en mørk flekk i norsk historie.

Første verdenskrig og jødernes håp om hjemland (1914–1918)

Første verdenskrig endrer Midtøsten:

Det osmanske riket (som hadde styrt Palestina siden 1500-tallet) **blir beseiret**

Storbritannia overtar kontroll over området i 1917

Balfour-erklæringen (1917)

•Britenes utenriksminister **Arthur Balfour** skriver til Lord Rothschild:

"Hans Majestets regjering ser med velvilje på opprettelsen i Palestina av et nasjonalt hjem for det jødiske folk..."

Dette var **første gang en stormakt offentlig støttet jødernes rett til å vende tilbake**

UTBRUDET (1914)

▲ To hovedallianser:

•Trippelententen (Allierte):

Frankrike

Russland

Storbritannia

(+ etter hvert USA, Italia og flere)

Sentralmaktene:

Tyskland

Østerrike-Ungarn

Det osmanske riket

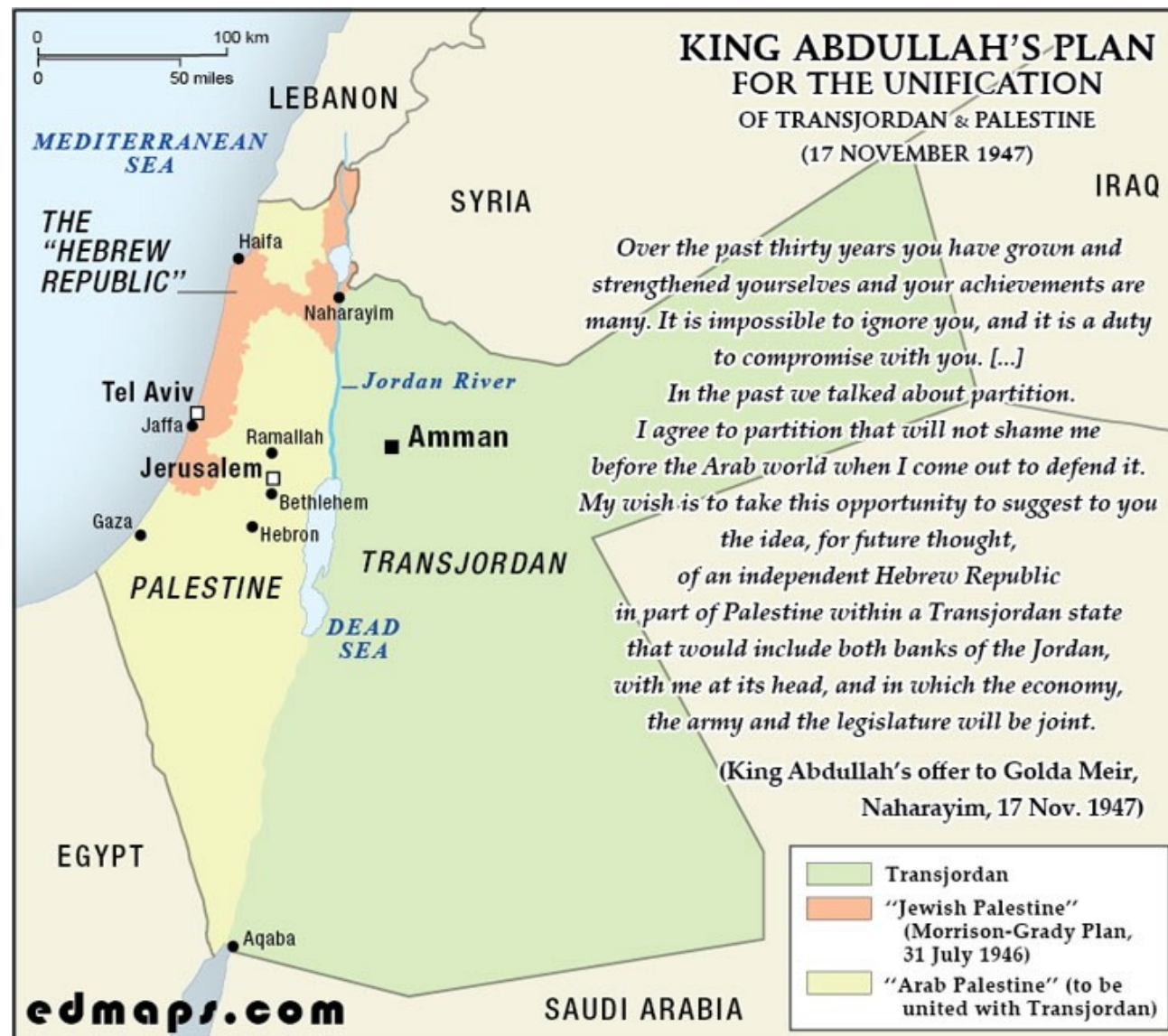

Bulgaria

Britisk mandat over Palestina (1920–1948)

- Vedtatt av Folkeforbundet i 1922
- Storbritannia får i oppdrag å **legge til rette for et jødisk hjemland i Palestina**, samtidig som de skal **beskytte rettighetene til andre folkegrupper**
Mange jøder begynner å utvandre til området (særlig fra Øst-Europa og Russland)
- Osmanske riket hadde eksistert i **over 600 år** (1299–1922)
- Tyskland og Det osmanske riket **tapte første verdenskrig**

Storbritannia og Frankrike delte opp Midtøsten etter egne interesser

Nye land og grenser:

Land	Tidligere osmansk område	Ble til stat i	Hvem kontrollerte
Irak	Vilayetene Basra, Bagdad	1921/1932	 Storbritannia
Syria	Vilayetene Damaskus, Aleppo	1946	 Frankrike
Libanon	Utskilt fra Syria	1943	 Frankrike
Transjordan	Øst for Jordan-elven	1921/1946	 Storbritannia

⚠ **Problemer i dag som følger av oppdelingen etter 1922:**

- **Grenser trukket uten hensyn til etnisitet eller stammer**
 - **Kunstige stater** uten felles identitet (f.eks. Irak, Syria)
 - **Sunnier og sjiaer** tvunget sammen i samme stat → konflikt
 - **Kurderne** ble delt mellom 4 land (Tyrkia, Iran, Irak, Syria)
 - Fikk aldri en egen stat Kurderne ble **det største folket i verden uten egen stat**
 - **Palestina ble aldri en stat** → grunnlag for Israel/Palestina-konflikten
 - **Transjordan (senere Jordan)** ble gitt til en saudisk alliert (Hashemittene)
 - **Libanon ble skilt ut fra Syria** for å sikre en kristen minoritet – skapte senere borgerkrig
 - **Britene og franskmennene brøt løfter** til araberne om selvstendighet
 - **Sionistiske løfter og arabiske løfter** skapte dobbel forventning → konflikt
- Sekulære ledere ble innsatt av kolonimakter** → manglende legitimitet

👉 Resultat: **Langvarig ustabilitet, diktaturer, borgerkriger og territorielle konflikter** – mange av dem pågår fortsatt i dag.

Amin al-Husseini, stormuftien fra Jerusalem

Amin al-Husseini, **stormuftien av Jerusalem**, hadde en **betydelig rolle i å forme den arabiske motstanden mot jødisk innvandring og sionisme** i Palestina, særlig i perioden mellom første og andre verdenskrig. Han var både **en religiøs leder og en politisk aktør**, og hans handlinger fikk stor innflytelse – ikke bare i Palestina, men i hele den arabiske verden.

1. Symbol for arabisk nasjonalisme i Palestina

- Han ble utnevnt av britene til stormufti i 1921, men utviklet seg raskt til å bli en **forkjemper for arabisk/palestinsk uavhengighet og motstander av sionismen**.
- Han så **jødisk innvandring** som en **trussel mot den arabiske befolkningen** og Islams kontroll over Palestina – særlig over **Jerusalem og Al-Aqsa-moskeen**.

2. Opptøyer og voldelige konfrontasjoner

- Han spilte en rolle i å **mobilisere folkelig motstand** som resulterte i voldelige hendelser:
 - **1920 og 1921**: Anti-jødiske opptøyer i Jerusalem og Jaffa.
 - **1929: Hebron-massakren** – hvor jøder ble drept av arabiske mobber etter rykter om at jødene ville ta kontroll over Tempelplassen.
 - **1936–1939**: Den **arabiske revolten** mot både britisk styre og jødisk innvandring – Husseini var en hovedfigur bak dette opprøret.

📜 White Paper (1939):

- Etter arabisk opprør ønsket Storbritannia ro i Midtøsten
- Lovet at Palestina **ikke skulle bli en jødisk stat**
- Begrenset jødisk innvandring til **75 000 over 5 år**

⚠️ Politisk motivert:

- Storbritannia trengte støtte fra arabiske land i krigen
- Frykt for nytt arabisk opprør ved masseinnvandring av jøder

🛑 Konsekvenser:

- Britisk marine **blokkerte jødiske immigrasjonsskip**
- Overlevende fra Holocaust ble nektet adgang
- Mange ble internert på **Kypros** eller sendt tilbake

👉 Storbritannia lovet for mye, styrte for dårlig og trakk seg for brått.

Resultatet var at både jøder og arabere følte seg sviktet – og hatet hverandre mer enn før.

Jødernes reaksjon i Palestina på Holocaust (1939–1945)

1. Sorg og fortvilelse

- Mange jødiske familier i Palestina hadde slekt i Europa
- Etter hvert som nyhetene om Holocaust nådde Palestina (1942–44), ble reaksjonene preget av **sjokk, sorg og raseri**

Etablerte organisasjoner som **Vaad Leumi** (det jødiske nasjonalrådet) holdt minneseremonier og bønnedager

2. Politisk mobilisering

- Jødene i Palestina krevde at britene måtte **åpne grensene** for jødiske flyktninger
 - Britenes **innvandringsforbud (White Paper, 1939)** ble møtt med sterke protester
- Jødiske ledere som **David Ben-Gurion** sa:
“Vi vil kjempe mot nazistene som om det ikke var noe White Paper, og mot White Paper som om det ikke var noen krig.”

3. Organisert redning (Aliyah Bet)

- Ulovlig, men systematisk **organisering av jødisk innvandring til Palestina**
- Tusener ble fraktet med skip over Middelhavet

Mange ble **stanset av britiske marineskip og internert på Kypros**

4. Jødisk militær innsats

- 30 000 jøder fra Palestina **meldte seg frivillig** til britisk hær
- Deltok i kampene mot Tyskland i Nord-Afrika og Europa
- I 1944 ble en **egen jødisk brigade** opprettet under britisk flagg

Mange av disse soldatene bidro etter krigen til å hente overlevende til Palestina

Europa blir farlig for jødene:

- Økende antisemittisme i Øst-Europa
- 1933: Hitler tar makten i Tyskland → forfølgelse av jødene begynner
- Mange jøder ønsker å flykte til Palestina

Britisk retningsendring:

- Ønsker ro i kolonien og arabisk støtte mot nazismen
- **1939: White Paper:**
 - Sier Palestina ikke skal bli en jødisk stat
 - Begrenser jødisk innvandring til 75 000 over 5 år

✗ Resultat:

- Dørene stenges for jødiske flyktninger – selv etter at Holocaust starter

🕯 Jødenes situasjon etter Holocaust (1945–1948)

😞 1. Totalt traume og tap

- Over **6 millioner jøder drept** – 1/3 av verdens jøder
- Hele familier, lokalsamfunn og kulturer **utslettet i Europa**
- Mange overlevende hadde **ingen hjem å vende tilbake til**

Antisemittismen **fortsatte** i Øst-Europa også etter krigen

🚫 2. Ingen steder å dra

- USA, Storbritannia og Vest-Europa **holdt grensene stengt** for masseinnvandring
- Britene **fortsatte å blokkere Palestina** for overlevende jøder
- **Displaced Persons-leirer (DP-leirer)** i Tyskland og Østerrike – elendige forhold i ruinerte byer

Jødene ble **statsløse flyktninger** i Europa

✂️ 3. Jødisk organisering og kamp

- Sionistbevegelsen fikk enorm oppslutning: “**Aldri mer uten eget hjem!**”
- Underjordiske grupper som **Haganah, Irgun og Lehi** organiserte våpen og båter
- Startet **Aliyah Bet** – ulovlig innvandring til Palestina

Begynte **væpnet motstand** mot britene (eks. bombingene av King David Hotel)

📢 4. Internasjonal sympati

- Verden fikk se bilder og filmer fra konsentrasjonsleirene
- Global opinion begynte å støtte **ideen om en jødisk stat**

Trykket økte på Storbritannia og FN for å finne en løsning

👉 **Holocaust skapte en moralsk og politisk nødvendighet for en jødisk stat.** Jødene kunne ikke lenger stole på noen andre enn seg selv.

Hva skjedde med jødernes hjem og eiendom etter Holocaust?

✗ De fleste fikk ikke tilbake sine eiendommer

- Leiligheter, hus, fabrikker, banker og butikker ble **konfiskert** av nazistene
- Eiendommene ble ofte **overtatt av naboer, tyskere eller myndighetene**

Etter krigen hadde mange jødiske eiere enten **dødd**, **manglet dokumentasjon** – eller møtte **motstand** fra lokale myndigheter

I Tyskland:

- Den vesttyske staten (fra 1950-tallet) opprettet **erstatningsordninger**
→ Men: ofte lave summer, tungt byråkrati og **sjelden tilbakeføring av eiendom**
- I Øst-Tyskland (DDR) ble jødiske krav ignorert helt – staten beholdt alt

Mange overlevende **gadd ikke kjempe** for noe de hadde lidd så mye for å miste

I andre land:

- I Polen, Ungarn, Romania, Tsjekkoslovakia m.fl. ble jødiske eiendommer **nasjonalisert** av kommunistregimene
- Mange steder fikk jødene **hat og trusler** da de kom tilbake for å kreve det som var deres

I dag:

- Enkelte land har **tilbakeføringslover** (restitusjon), men det gjelder bare i spesifikke tilfeller

En del familier har fått noe tilbake gjennom **advokater og internasjonalt press**, men det er unntaket

Resultat:

Det jødiske folk mistet ikke bare liv og slekt – de mistet også hjem, kulturarv og økonomiske livsverk. Og de fikk sjelden tilbake det som var deres.

Jødernes situasjon i Norge – før, under og etter krigen

Før krigen:

- Det bodde ca. **2 100 jøder i Norge** i 1940
- De fleste var velintegrerte borgere med familier, butikker og eiendommer

Under okkupasjonen (1940–45):

- **Nazistene med støtte fra norske NS-myndigheter** arresterte og deporterte jøder
- **773 norske jøder ble deportert** til konsentrasjonsleirer – de fleste til Auschwitz
- Mange flyktet til Sverige
- Bare **34 overlevde konsentrasjonsleirene**

Norske politifolk og embetsmenn **tok del i arrestasjoner og beslag** av eiendom og verdier

Jødisk oppgjør i 1999:

- Staten utbetalte **450 millioner kroner** som kollektiv erstatning til det jødiske samfunnet i Norge

Statsminister **Bondevik** sa da: “Vi må erkjenne at vi sviktet våre jødiske borgere.”

1947 - FNs generalforsamling resolusjon 181

Den foreslo å dele vestsiden av Jordanelven i to stater: én jødisk og én arabisk

📜 Hva inneholdt planen?

1,1 millioner arabere, 143 000 kristne og 608 000 jøder

◆ Jødisk stat:

- 56% av arealet
- Inkluderte blant annet kysten (Tel Aviv, Haifa), Negev-ørkenen, Galilea

◆ Arabisk stat:

- 43% av arealet
- Inkluderte fjellområdene, Gaza, Vestbredden

● Internasjonal sone (1%):

- Jerusalem og Betlehem

Skulle være under FN-administrasjon

Reaksjoner:

Jødene:

- Aksepterte planen til tross for at de ikke fikk hele mandatet
- Feiret resolusjonen som en historisk seier

✗ Arabiske land og palestinere:

- Avviste resolusjonen totalt
- Ingen aksept for en jødisk stat i noe område av Palestina

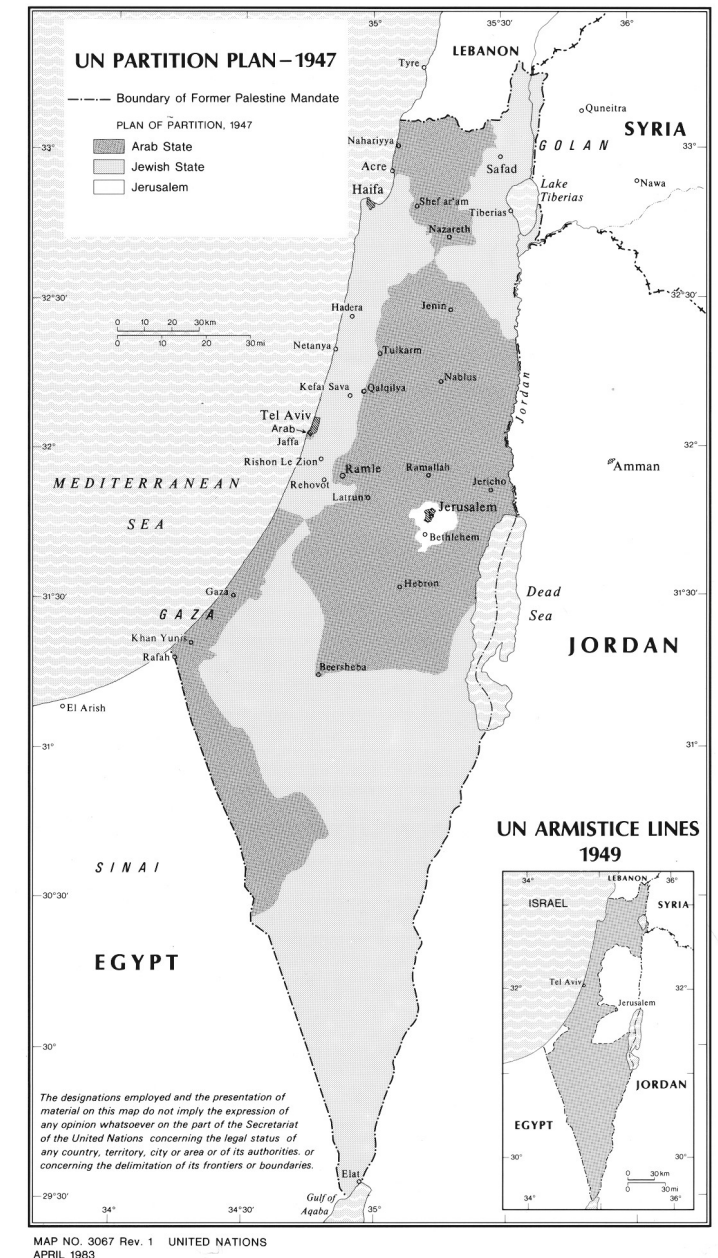
Umiddelbart utløst **vold og krig**

Viktig:

Resolusjon 181 var **ikke bindende** i folkerettslig forstand – det var en anbefaling

Men det var det **eneste internasjonale forslaget** om en ny tostatsløsning som jødene sa ja til

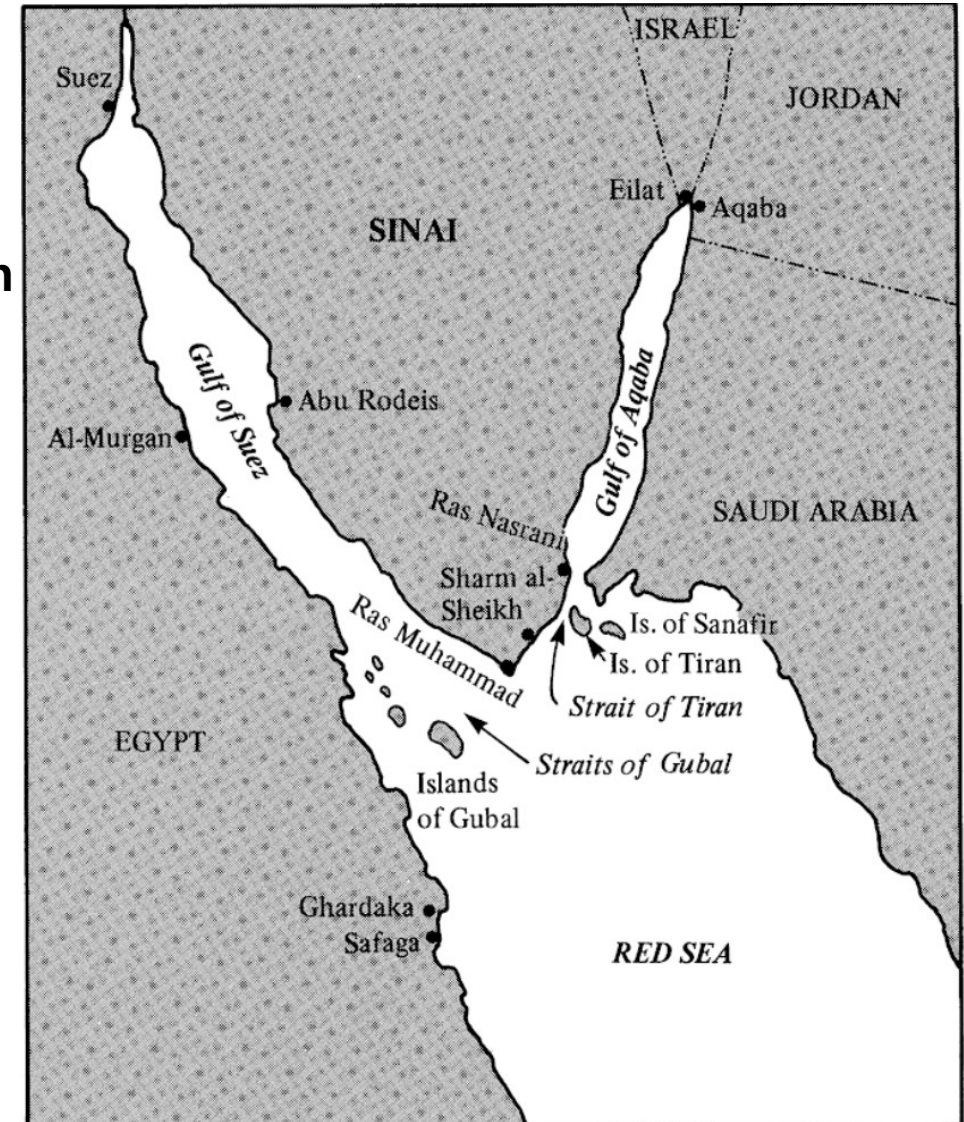

🛑 Egypt stenger Straits of Tiran for Israel

- Mai 1967: Egypts president Gamal Abdel Nasser erklærte at han ville stenge Straits of Tiran, den sjøveien som ga Israel tilgang til Øst-Afrika og Asia via Rødehavet.

- Straits of Tiran ligger mellom Sinai-halvøya og Saudi-Arabia, og kontrollen over denne passasjen var avgjørende for Israels økonomi og sikkerhet.

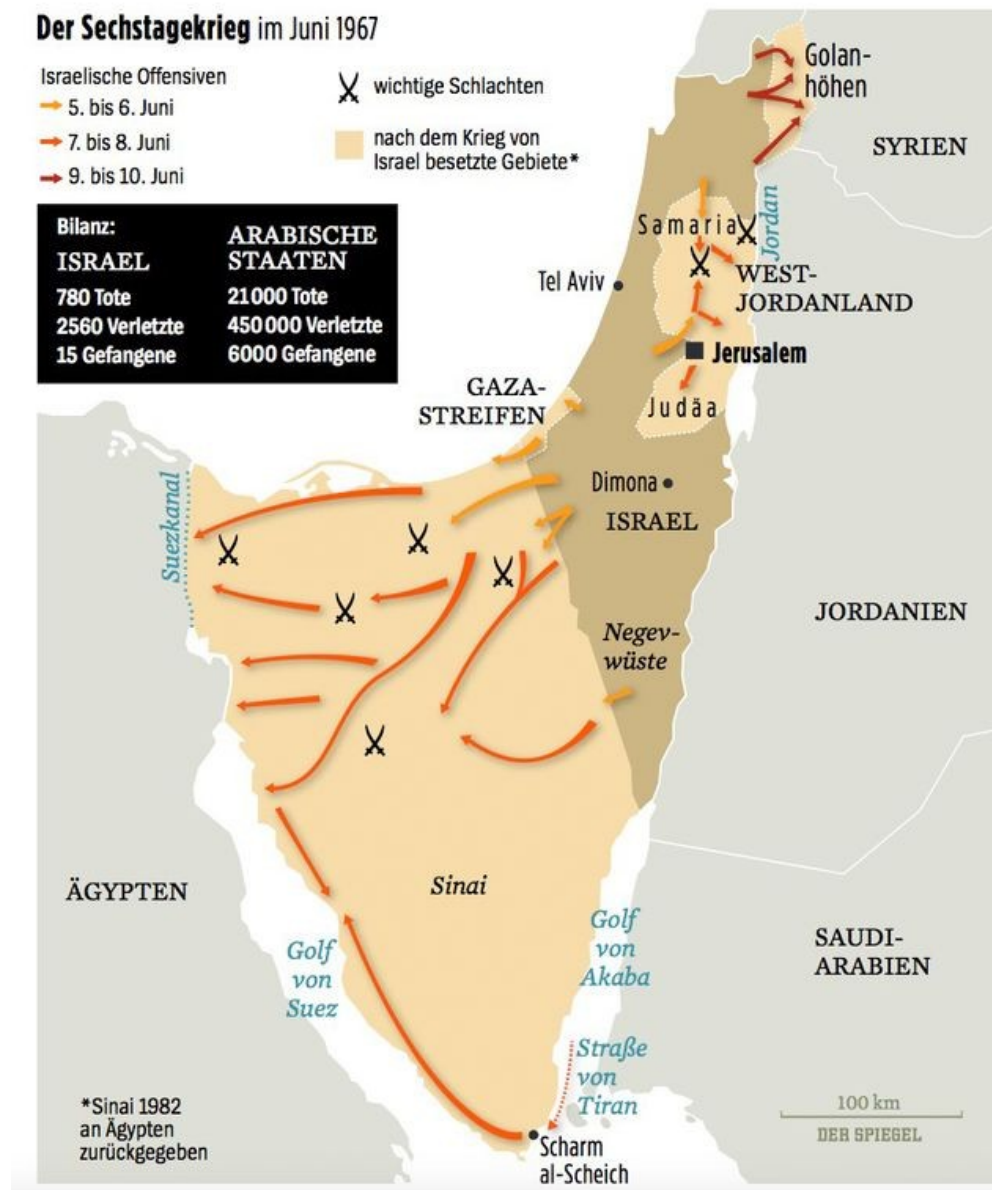
Internasjonal reaksjon: Israel betraktet dette som en krigserklæring, da det ville blokkere den eneste direkte sjøveien til Østen.

Økende spenning før Seksdagerskrigen

- Egypts mobilisering av militære styrker langs Israels grense i Sinai, kombinert med den strategiske blokaden, førte til økt militær beredskap i Israel.
- Jordan og Syria var også alliert med Egypt, og det var frykt for et koordinert angrep.
- Israel valgte å gå til forebyggende angrep på 5. juni 1967, før de arabiske styrkene kunne gjennomføre sitt eget angrep.

Resultatene av Seksdagerskrigen (1967)

Resultatet:

- Israel gikk til angrep, og i løpet av seks dager inntok de Sinai-halvøya, Vestbredden, Øst-Jerusalem, Gaza og Golan-høydene.

Egypt ble beseiret og måtte trekke seg tilbake fra Sinai, som senere ble tilbakeført til Egypt etter Camp David-avtalen i 1979.

Israel tok tilbake Vestbredden fra Jordan

Flyktningkrisen for palestinere:

Mange palestinere ble tvunget til å forlate sine hjem i de okkuperte områdene, og denne flyktningstrømmen forverret den allerede eksisterende flyktningkrisen fra 1948.

November 1967 - FN-resolusjon 242

- **FN** vedtok flere resolusjoner, inkludert **FN-resolusjon 242** i 1967, som krevde tilbaketrekning av israelske styrker fra de okkuperte områdene.

USA begynte å bli en mer markant alliert av Israel, mens **Sovjetunionen** og flere arabiske land støttet de palestinske kravene.

Fredsforhandlinger og nye konflikter:

- **Fredsforhandlingene** ble etter hvert mer intensiverte, men Israel nektet i utgangspunktet å gi fra seg områder uten en varig fred.

Arabiske stater nektet å anerkjenne Israels eksistens, og dette førte til **arabisk motstand** mot Israel i årene etter.

Golda Meir: «Når freden kommer vil det kanskje med tiden bli mulig å tilgi araberne for at de drepte sønnene våre men det vil bli hardere for oss å tilgi dem at de tvang oss til å drepe deres sønner».
Pressekonferansen etter seksdagerskrigen, 1967.

Yom Kippur-krigen

- Yom Kippur-krigen er den fjerde arabisk-israelsk krigen som pågikk i oktober 1973.
- Krigen ble utkjempet mellom Egypt og Syria og andre arabiske stater på den ene siden og Israel på den andre.
- Krigen begynte etter et samordnet egyptisk-syrisk angrep på Israel 6. oktober og endte med en våpenhvile 19 dager senere.
- Det arabiske selvbildet og den panarabiske idé tok skade av at Israel igjen bekjempet sine arabiske motstandere – etter å ha gjort det også i den første arabisk-israelske krigen i 1948.

Camp David-avtalen 1979 – Fred mellom Israel og Egypt

Bakgrunn:

- Etter **Seksdagerskrigen i 1967** og **Yom Kippur-krigen i 1973**, var det økende press for en **fredsløsning i Midtøsten**.
 - **Anwar Sadat**, president i **Egypt**, og **Menachem Begin**, Israels statsminister, startet hemmelige forhandlinger i **Camp David** i 1978.
- Forhandlingene ble ledet av den amerikanske presidenten **Jimmy Carter**.

Innholdet i avtalen:

1. Fred mellom Israel og Egypt:

- **Egypt anerkjente Israel** som en legitim stat.
- **Israel trakk seg tilbake fra Sinai-halvøya** (som de hadde erobret under Seksdagerskrigen i 1967).
- **Fredsavtalen etablerte diplomatiske relasjoner** mellom de to landene.

2. Avtale om palestinske rettigheter:

- Camp David-avtalen inkluderte en **rammeavtale for palestinsk selvstyre** i de okkuperte områdene, men dette ble ikke fullt ut implementert i praksis.

Det ble etablert en **prosess for forhandlinger** om en **selvstendig palestinsk stat** som skulle komme senere, men dette har ikke blitt oppnådd til dags dato.

Oslo-avtalene 1993

1. Palestinsk selvstyre:

- **Den palestinske selvstyremyndigheten (PA)** ble opprettet, og de fikk **administrasjon og kontroll** over deler av **Vestbredden og Gaza**.
- Palestinerne ble tildelt **selvstyre i områder med høy palestinsk befolkning**, mens Israel beholdt kontrollen over de mest strategisk viktige områdene (som bosetningene).

2. Israel anerkjenner PLO:

- **Israel anerkjente PLO** som den legitime representanten for det palestinske folket og ga dem **politiske rettigheter**.
- PLO anerkjente på sin side **Israel som en legitim stat** og forpliktet seg til å **avstå fra vold**.

3. Avtale om tilbakevending av palestinske flyktninger:

Avtalen etablerte et system for **tilbakevending av palestinske flyktninger**, men dette ble en av de mest utfordrende delene av avtalen, med **ingen endelig løsning**.

Resultater og konsekvenser:

- **Fredsprosessen ble satt i gang:** Avtalen førte til en **gradvis oppbygging av palestinsk selvstyre** og et steg mot en **potensiell palestinsk stat**.
- **Israelske tilbaketrekninger fra deler av Gaza og Vestbredden:** Israel trakk seg gradvis tilbake fra visse områder og overlot administrasjonen til den palestinske selvstyremyndigheten.
- **Økonomisk hjelp og utvikling:** Internasjonal økonomisk støtte ble gitt til Palestina for å bygge opp infrastrukturen og administrasjonen.
En FN-oversikt for perioden **1994–juni 2000** oppgir tilsvarende omtrent **3,07 milliarder dollar i faktiske utbetalinger**, av samlede løfter på rundt **5,73 milliarder dollar**.

Langsiktige konsekvenser og utfordringer:

1. Økte spenninger og vold:

- Selv om Oslo-avtalene skapte en vei mot fred, førte de også til **økte spenninger**, spesielt på grunn av **bosetningene** og **uløste spørsmål om grensespørsmål** og **Jerusalem**.

2. Intifada 2 (2000):

- Etter at **Oslo-avtalene ikke førte til en slutt på konflikten**, utløste dette **Den andre intifadaen** (2000), en ny bølge av vold mellom Israel og palestinerne.

3. Mangel på en fullstendig løsning:

- Spørsmål som **Jerusalem**, **grenser**, og **flyktningretter** ble ikke løst gjennom Oslo-avtalene, og ble utsatt til fremtidige forhandlinger.

4. Splittelse blant palestinske grupper:

Hamas og andre radikale grupper var imot Oslo-avtalene, og de saboterte fredsprosessen ved å utføre **selvmordsangrep** og andre voldelige handlinger.

Camp David 2000 – Et siste forsøk på fred:

1.Fredsforhandlingene: I 2000 arrangerte Clinton et møte på **Camp David** med **Arafat** og Israels statsminister **Ehud Barak**.

2.Forslagene: Clinton fremmet et forslag om en (ny) **to-statsløsning**, som innebar at Israel skulle trekke seg fra deler av **Vestbredden** og **Gaza** i bytte for **sikkerhet** for Israel.

3.Resultat:

- **Arafat** og **Barak** klarte ikke å bli enige om nøkkelspørsmål, spesielt **Jerusalem** og rettighetene til palestinske flyktninger.

Camp David 2000 forslaget var at araberne skulle få 96% av vestbredden + Gaza.

Hva var den andre intifadaen?

1.Opprør og vold:

- **Den andre intifadaen** (også kjent som **Al-Aqsa-intifadaen**) begynte som en voldsom protestbevegelse mot israelske okkupasjon og undertrykkelse av palestinere.
- **Palestinske demonstrasjoner** og **selvmordsangrep** rettet mot Israel, samt **israelske militære operasjoner**, førte til **intense voldelige sammenstøt**.

2.Terrorisme og militære reaksjoner:

- **Hamas** og andre palestinske grupper begynte å utføre **selvmordsangrep** og **rakettangrep** mot israelske mål.

Israel svarte med massiv militær styrke, og Israelske hæren gjennomførte operasjoner i palestinske områder, noe som førte til store tap på begge sider.

Langsiktige konsekvenser:

- **Politisk dødlåsning:** Den andre intifadaen førte til en mer **fastlåst konflikt** som var vanskelig å løse politisk.

- **Hamas' økende makt:** Etter intifadaen ble **Hamas** en stadig viktigere aktør i palestinsk politikk, og de vant valget i Gaza i 2006.

Israel-Palestina-konflikten ble mer preget av **vold og terrorisme**, og fredsprosesser ble mer **fjernere**.

👉 **Den andre intifadaen** markerte et dramatisk skifte i konflikten, og hadde både **direkte og langsiktige konsekvenser** for Israel, Palestina, og hele regionen.

2005 – Israels tilbaketrekning fra Gaza

Bakgrunn:

- **2005:** Den israelske regjeringen under **Ariel Sharon** gjennomførte en **ensidig tilbaketrekning** fra **Gaza-stripen**.
- Målet var å **redusere israelsk militær tilstedeværelse** i Gaza og gi **palestinerne kontroll over området**.

⚡ Hva skjedde med tilbaketrekningen?

1. Evakuering av israelske bosetninger:

- Alle **israelske bosetninger i Gaza** ble **evakuert**.
- **8 000 israelske bosettere** ble fjernet fra Gaza, og de fikk **kompensasjon** for sine hjem.

Dette var et **ensidig trekk fra Israel**, uten noen formell avtale med palestinske myndigheter.

Tilbaketrekning av israelske styrker:

- **Israelske soldater og sikkerhetsstyrker** forlot Gaza, og **palestinerne fikk formell kontroll over området.**

Gaza ble deretter administrert av **Den palestinske selvstyremyndigheten (PA)**, som ledet av **Fatah** på den tiden.

1.Israel beholdt kontrollen over luftrommet og grensekontroll:

- Til tross for tilbaketrekningen, **Israel beholdt kontrollen over Gaza-stripens luftrom**, havner og grenseoverganger.

Israel kunne fortsatt **blokkere Gaza** fra omverdenen, som førte til **økonomiske og humanitære problemer.**

Konsekvenser av tilbaketrekningen:

1. Politisk splittelse:

- **Hamas** fikk økt **populær støtte** blant palestinerne som en **motstander av israelsk okkupasjon** og en kraftig kritiker av Fatah.
- I **2006** vant **Hamas** **valget i Gaza** og overtok kontrollen over området fra Fatah.

2. Hamas tar kontroll:

- Etter at **Hamas** vant valget i 2006, førte det til en **voldelig maktkamp** mellom **Hamas og Fatah**, og i **2007** tok Hamas **fullstendig kontroll over Gaza**.
- **Israel og Egypt** begynte å **blokere Gaza**, og området ble en **de facto Hamas-stat**.

3. Økte raketangrep fra Gaza:

- Etter tilbaketrekningen begynte **Hamas** og andre militante grupper å **utføre raketangrep** mot israelske mål, noe som førte til økte spenninger og vold.

Israel svarte med militære operasjoner for å stoppe raketangrepene og **demilitarisere Gaza**.

Langsiktige konsekvenser:

1. Ingen varig fred:

- **Tilbaketrekningen** fra Gaza førte ikke til **fred**. **Hamas'** kontroll over Gaza og de påfølgende **rakettangrepene** førte til **vedvarende vold** og **politisk usikkerhet** i regionen.

2. Økonomisk og humanitær krise i Gaza:

- Gaza ble **blokkert** av Israel og Egypt, noe som skapte en **alvorlig økonomisk krise** og **humanitær nød** for palestinerne.
- **FN** og andre internasjonale aktører har gjentatte ganger advart om de **humanitære forholdene** i Gaza.

3. Dynamikken mellom Israel og Palestina:

- Etter tilbaketrekningen ble Gaza fortsatt et **krigsområde** med hyppige **rakettangrep** og militære svar.

Konflikten mellom **Hamas og Fatah** i Gaza og Vestbredden har fortsatt å prege den palestinske politiske scenen.

 2014: Gaza-krigen (Operasjon Protective Edge)

 2017: Trumps anerkjennelse av Jerusalem som Israels hovedstad

 2021: Våpenhvile og økt spenning

 2022–2023: Økt usikkerhet og politisk stillstand

 Gaza og Vestbredden: En humanitær krise

 7. oktober 2023 – Brutalitet og angrep på sivile mål

7. oktober 2023 - Angrepet

- **Hamas' angrep** var preget av en **brutal strategi**, der **sivile mål** ble målrettet i en koordinert offensiv.
- Angrepene førte til **massakre på uskyldige sivile**, inkludert **spedbarn, barn, kvinner og menn**, samt **husdyr** som ble drept i de mest **grusomme omstendighetene**.
- Det ble rapportert om **hjem som ble brutt opp**, og **familier ble drept i sine egne hjem** i en av de mest bestialske formene for terrorisme.
- **Hamas tok ingen hensyn til sivile liv** og målrettet **israelske byer** og landsbyer, og angrepene var preget av en **fullstendig brutalitet**.
- Det er rapportert at **barnefamilier, eldre mennesker**, og til og med **husdyr** ble drept uten **hensyn til menneskelig liv**, og det var **ingen skjelning mellom militære mål og sivile**.

Flere **grensebyer og bosetninger** i nærheten av Gaza ble angrepet med **raketter, granater**, og **infanteri**, som førte til omfattende tap av uskyldige liv.

Internasjonal fordømmelse:

- Den **bestialske naturen** av angrepene førte til **internasjonal fordømmelse** av **Hamas'** handlinger, som ble betraktet som **krigsforbrytelser** og **terrorisme** mot sivile.

Israel svarte på angrepene med militære operasjoner for å beskytte sine innbyggere og gjenvinne kontrollen over området, samtidig som det ble rapportert om massive tap på **begge sider**.

Konklusjon:

- **7. oktober 2023** ble en tragisk dag preget av **brutal terrorisme**, der **Hamas** rettet sine angrep mot **sivile mål**, inkludert **familier, barn og husdyr**, i en hendelse som er blitt karakterisert som **en av de mest bestialske angrepene i moderne tid**.

- Denne volden har forverret konflikten og ført til økt **humanitær lidelse** på begge sider, og har gjort det **vanskeligere å oppnå en løsning** på konflikten.

Golda Meir: "Araberne vil slutte å slåss når de elsker sine barn mer enn de hater jøder."

193 LAND – ÉN STEMME HVER

FRIE
45 %

Sterke politiske rettigheter
og sivile friheter

Frie og reelle valg

Ytrings-, presse- og
organisasjonsfrihet

Uavhengige domstoler og rettsstat

DELVIS FRIE
24 %

Noen demokratiske rettigheter,
men med tydelige begrensninger

Valg finnes, men er ikke fullt ut
frie eller rettferdige

Press mot medier, opposisjon
eller minoriteter

Svakere rettsstat og mer korrupsjon

IKKE FRIE
31 %

Autoritært eller sterkt
undertrykkende styre

Ingen frie og reelle valg

Sensur og undertrykking
av opposisjon

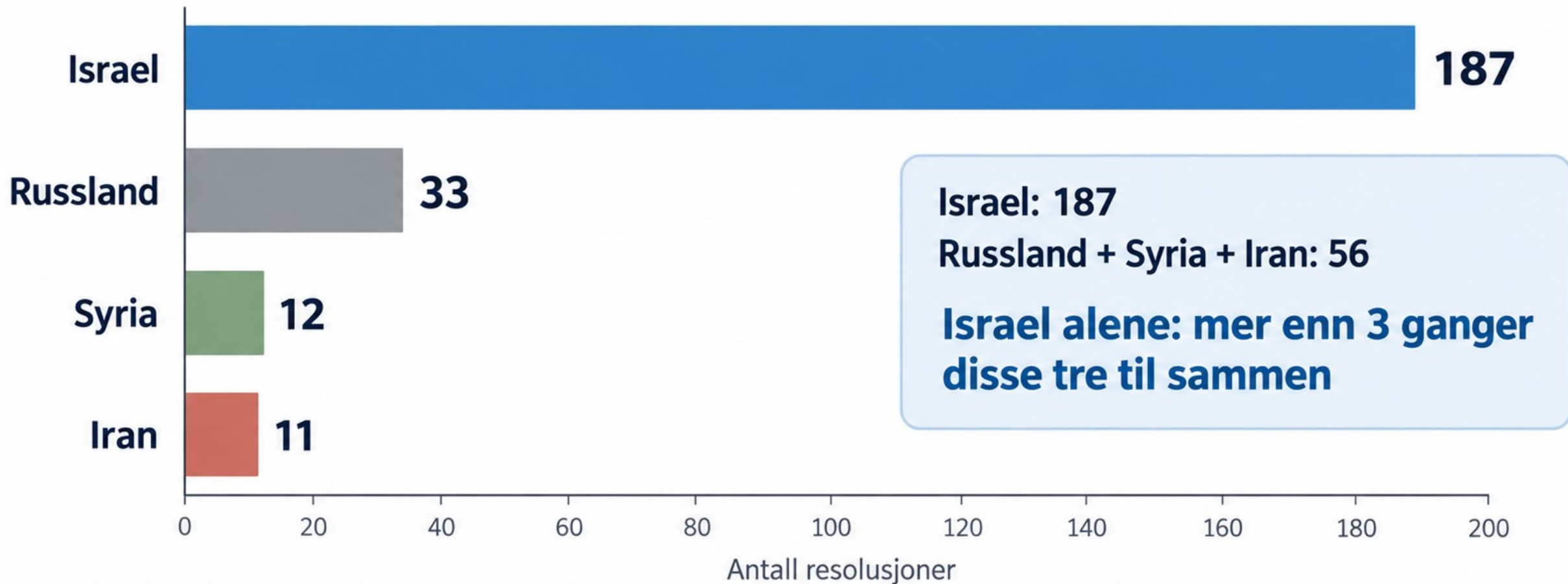

Svak rettssikkerhet og få sivile friheter

FN-resolusjoner i Generalforsamlingen

Kritiske / fordømmende resolusjoner – samme periode, samme metode

Periode: 2015–2025 • Kilde: UN Watch database

Tallene bygger på UN Watchs opptelling av landspesifikke kritiske/fordømmende resolusjoner i FNs generalforsamling. Poenget her er sammenligning innenfor samme tidsrom og samme metode.

Når du spør «**hvor mange kriger har Israel startet?**», er de klareste tilfellene disse:

Fire klare hovedtilfeller:

1956, Suezkrigen: Israel invaderte Egypt som del av en hemmelig plan med Storbritannia og Frankrike. Dette er et klart tilfelle der Israel åpnet den regulære krigen. [Office of the Historian](#)

1967, Seksdagerskrigen: Israel gjennomførte det første store militære angrepet, et omfattende luftangrep mot Egypt 5. juni. Bakgrunnen var egyptisk mobilisering, utvisning av UNEF og stengingen av Tiransundet. Om dette juridisk var lovlig forebyggende selvforsvar er et eget spørsmål, men **Israel skjøt først i selve krigen**. [Office of the Historian](#)

1982, Libanon: Israel invaderte Libanon. Det skjedde etter langvarig grensevold og et attentatforsøk mot Israels ambassadør, men den store invasjonen 6. juni ble innledet av Israel. [Wikipedia](#)

2025, Israel-Iran-krigen: Israel åpnet den direkte krigsfasen 13. juni med omfattende overraskelsesangrep mot iranske atom-, rakett- og militærmål; Iran svarte med missiler. [Reuters](#)

Til sammenligning:

1948: Den mellomstatlige fasen startet med at arabiske hærer gikk inn etter Israels uavhengighetserklæring. Krigen hadde riktignok allerede hatt en borgerkrigsfase mellom jødiske og arabiske styrker siden 1947. [Archive.ph](#)

1973: Egypt og Syria startet Yom Kippur-krigen med et koordinert overraskelsesangrep. [את"צ](#)

2006: Hezbollah gjennomførte et grenseangrep, drepte israelske soldater og tok to til fange; Israel svarte med en omfattende krig i Libanon. [Wikipedia](#)

2021: Hamas og andre grupper skjøt raketter mot Jerusalem og Israel, og Israel svarte med luftangrep. [Council on Foreign Relations](#)

2023: Hamas startet den aktuelle krigen med angrepet 7. oktober.

For Gaza-krigene i **2008–09, 2012 og 2014** blir ordet «startet» mindre nyttig, fordi de kom etter kjeder av rakettangrep, gjengjeldelser, attentater og sammenbrutte våpenhviler. For eksempel åpnet Israel den store offensiven i desember 2008, men etter nær 800 raketter fra Gaza i november og desember; i 2012 åpnet Israel selve operasjonen med drapet på Hamas' militære leder etter en periode med eskalerende rakettild. [Council on Foreign Relations](#)

Hva skal jeg si til dette: "og den direkte krigen mot Iran i 2025 – åpnet Israel den større militære offensiven." Så det er ikke et direkte angrep mot Israel når Iran sende flere hundre missiler mot Israel i 2024?

Ja — det **var direkte angrep fra Iran mot Israel i 2024**, og formuleringen min om at Israel «åpnet den direkte krigen» i 2025 var for enkel.

I april 2024 skjøt Iran **over 300 droner og missiler direkte mot Israel fra iransk territorium**. Reuters beskrev dette som **Irans første direkte angrep på Israel**. Angrepet kom som gjengjeldelse for et mistenkt israelsk angrep mot det iranske konsulat-/ambassadekomplekset i Damaskus 1. april. [Reuters](#)

Så kom et nytt direkte iransk angrep **1. oktober 2024**, denne gangen med en stor salve ballistiske missiler mot Israel. Iran oppga selv at dette var gjengjeldelse for blant annet drapene på Ismail Haniyeh, Hassan Nasrallah og IRGC-kommandanten Abbas Nilforoushan. Israel svarte senere samme måned med angrep mot iranske mål. [Reuters](#)

Derfor bør vi heller si:

«Den direkte militære konflikten mellom Iran og Israel begynte i 2024, da Iran gjennomførte store direkte missil- og droneangrep mot Israel, og Israel svarte med angrep mot Iran. I juni 2025 eskalerte Israel konflikten kraftig med en omfattende offensiv mot iranske mål.»

Det er mye mer presist.

April-angrepet fra Iran var et direkte angrep på Israel, men Iran beskrev det som gjengjeldelse for det mistenkte israelske angrepet i Damaskus. Oktober-angrepet var også direkte, men kom som gjengjeldelse for israelske operasjoner mot iransk-allierte ledere. Dermed kan man faktisk si **hvem som skjøt først i en bestemt militær fase**, men «uprovosert» er en sterkere juridisk og historisk vurdering.

Israels store kriger – opphav og første store offensiv

Oversikten skiller mellom utløsende hendelse og hvem som åpnet den første store militære offensiven.

Krig	Utløsende bakgrunn	Første store militære offensiv
 1948 – Den arabisk-israelske krigen	Etter FNs delingsplan brøt det ut borgerkrig i mandatet. Etter Israels uavhengighet 14. mai 1948 invaderte Egypt, Transjordan, Syria, Libanon og Irak.	De arabiske statene startet den mellomstatlige fasen av krigen.
 1956 – Suezkrisen	Egypt nasjonaliserte Suezkanalen, stengte Tiransundet og konflikten var allerede skarp. Israel, Storbritannia og Frankrike koordinerte en militær plan.	Israel åpnet bakkeoffensiven mot Sinai 29. oktober 1956.
 1967 – Seksdagerskrigen	Egypt flyttet styrker inn i Sinai, UNEF ble utvist, Tiransundet ble stengt, og Jordan og Syria sto sammen med Egypt.	Israel innledet et forkjøpsangrep 5. juni 1967.
 1973 – Yom Kippur-krigen	Egypt og Syria ville vinne tilbake territorier tapt i 1967.	Egypt og Syria åpnet krigen med overraskelsesangrep 6. oktober 1973.
 1982 – Libanon-krigen	Langvarige PLO-angrep fra Sør-Libanon og attentatforsøket mot Israels ambassadør i London 3. juni 1982.	Israel invaderte Libanon 6. juni 1982.
 2006 – Libanon-krigen	Hezbollah gjennomførte grenseangrep, rakettild og bortførte to israelske soldater 12. juli 2006.	Hezbollah utløste krigen; Israel svarte med stor offensiv.
 2023 – Gaza-krigen	Hamas angrep Israel 7. oktober 2023 med raketter, massakrer og gisseltaking.	Hamas utløste krigen; Israel svarte med en omfattende militær offensiv.
 2024–2025 – Direkte Iran–Israel	Iran angrep direkte fra eget territorium i april og oktober 2024 med droner og missiler. Konflikten eskalerte videre i 2025.	Iran startet den direkte krigsfasen i 2024; Israel åpnet en større offensiv i 2025.

dr. Michal Rachel Suissa er leder for Senter mot antisemittisme, SMA

Debatten om den stadig økende antisemittismen kommer ikke å ta slutt før våre politikere fra høyre- og venstresiden innser at avstandtagen til antisemittisme begynner med først og fremst å rydde opp i egne utsagn og handlinger.

For å få til endringer på dette området, kreves det modige politikere som er villig å stå for sannheten.